

werkt het niet. In de voorstelling klinkt het flauw.

Precies omdat de zin van Dada — kunst provoceert als kunst, d.w.z. niet om externe redenen — nergens in *Parade* benaderd wordt, is deze Stekelbees-parafraze niet geslaagd. Zonder de historische rechtvaardiging was het gewoon een slecht script, een slordige vormgeving en onsamenhangend spel. Nu is het dit alles ook, maar bovendien wat pretentieuze: Middendorps 'verdachtmaking' aan het adres van het kindertheater-als-kunst is hier, jammer genoeg, terecht — hoewel veralgemeningen misplaatst zijn. Oppervlakkigheid blijft echter oppervlakkigheid, ondanks kunsthistorische gezagsargumenten.

Klaas Tindemans

PARADE

auteur: Paul Pourveur, naar Jean Cocteau; groep: Oud Huis Stekelbees; regie: Guy Cassiers; decor: Pat Van Hemelrijk; muziek: John Gilbert Colman; spelers: Dirk Buyse, Luk D'heu, André Simon, Roland Van der Paal.
 Gezien in het Nieuwpoorttheater, Gent op 11 februari 1989.

Zeldzaam

Een verhaaltje van vijf cent, een productie van tachtig miljoen: de vreemde tegenspraak van de Nederlandse musical *Zeldzaam*. Het verhaal gaat over jonge mensen die een musical willen maken. Ze worden gedwarsboomd door een rijke, dus stoute meneer (zelfs zijn vrouw houdt niet van hem). Maar eind goed, al goed: meneer, rijke brouwer in Amsterdam (wie?wie?), draait bij en wij krijgen als musical het verhaal van de musical die bijna niet gemaakt kon worden. De tijd van Judy Garland en Mickey Rooney, de lievelingen van de jaren veertig, is weer aangebroken. En toch levert dit 'iets van niets' veel spektakelplezier op. Al kreeg componist Jurje Haanstra weinig sprankelend materiaal van schrijver Tom Oosterhuis, toch kwam hij op de proppen met een soort stampende disco-muziek, die vaart geeft aan het voorspelbare. Alleen de trage nummers zijn van een grote zwakheid, en spijtig genoeg zat Mies de Heer (goede présence, goede stem) met die taai brokken opgescheept. Maar verder niets dan goed over nummers als *We doen 't wel zelf, Leven in de brouwerij* (finale van het eerste deel), *Repré* en de finale van het spektakel: *Nu of nooit-Zeldzaam*. Muzikaal dik in orde (al moet ik bekennen dat het voortdurend gestamp van de ritsectie vermoeiend werkt, of is dat een generatieverschijnsel?)

Drie elementen zorgen voor het kijkplezier. Eerst is er een technisch vernuftig decor van Rijko Koning. Boven de speelruimte hangt een reuzescherf waar voortdurend projec-

ties op te zien zijn. Aanvankelijk verbaast het, een enkele keer is het heel functioneel, maar langzamerhand wordt het een bonte mengeling van beelden, die "geëist" worden door de technologie.

Dan zijn er de prestaties van de acteurs. Alles getuigt van een grote inzet, zodat het lijkt dat deze zware arbeid alleen maar pret betekent. Frits Lambrechts kan zijn vakmanschap als cabaretier uitstekend aanwenden, Bill van Dijk, specialist in het genre, heeft een meeslepende stembeheersing, en Alexandra van Marken, die reeds goed presteerde in de *Jan Cremer*-musical, ontloopt zich tot een temperamentvolle zangeres-actrice-danseres, spijtig dat de rol haar te weinig kansen geeft om te nuanceren. De revelatie van de productie heet Frank Hoelen, een jongen uit Antwerpen, die de Studio verlaten heeft voor hij was afgestudeerd, om in Nederland te acteren in de musical *Cats*. Hij heeft een grote uitstraling, danst en beweegt met overgave, en zingt dat het een lust is. Als ik zulke prestaties zie, denk ik altijd dat in landen zoals Engeland een acteur met deze kwaliteiten wel het gepaste werk zou vinden. Bij ons vraag ik me steeds af: wat nu? Wie zal dit talent in de toekomst de gepaste opdrachten kunnen geven, zodat wat hier zo rijkelijk aanwezig is, op een adequate manier kan groeien en rijpen? Maar goed, dat is de toekomst, op dit ogenblik is Frank Hoelen een naam om te onthouden. Je moet hem gezien hebben.

Het geheel werd geleid door Jean-Pierre De Decker, die de hele onderneming, zo gaan de verhalen, van de ondergang gered heeft. Hij bereikte dat de grote spektakelscènes voldoende vaart hebben, maar verkreeg ook in de intiemere scènes goede acteursprestaties, zodat dit tot één van zijn gaafste producties is uitgegroeid. Hij heeft natuurlijk veel te danken aan de inbreng van de choreografie. Daarvoor tekent in het programma Gerleen Balstra, maar in de realiteit is dit niet helemaal correct. De Decker was over haar arbeid niet tevreden, en kon enkele weken voor de première Rick Atwell (de choreograaf van *Jan Cremer*, die op dat ogenblik in Berlijn meewerkte aan Marijnens nieuwe versie van *Het Liefdesconclie* naar Amsterdam halen. Atwell ontwierp onder meer een finale, die overliep van spetterende energie. Daarbij eiste hij van alle dansers (onder wie Ciao May, te zien in de Michael Jacksons clip *Bad*) een zeer grote discipline. Af werk.

Conclusie: een produkt dat rustig naast dergelijke vertoningen in de West End kan staan. Voor Vlaanderen en Nederland nog altijd een zeldzame prestatie, ook al is het resultaat dan maar 'commercieel theater'. Je komt er buiten met een portie blij energie, en daarin schuilt toch, sedert Fred Astaire en Gene Kelly, de echte charme van het genre.

Johan Thielemans

Zeldzaam — Foto Jan Swinkels.

ZELDZAAM

Auteur: Tom Oosterhuis; muziek: Jurje Haanstra; choreografie: Gerleen Balstra; regie: Jean-Pierre De Decker; decor: Rijko Koning; muzikale leiding: Alan Evans; geluidsdecor: Emile Elsen; licht: Jaak van de Velde; spelers: Frits Lambrechts, Mies de Heer, Frank Hoelen, Alexandra van Marken, Bill van Dijk, Ciao May en vele anderen.
 Wordt nog gespeeld op 20 april in CC Hasselt.

Brussels Kamertoneel

Brussel

Madame de Sade

Een stuk of wat critici hebben BKT's keuze voor *Madame de Sade* menen te moeten verklaren via aansluiting bij bepaalde herdenkingen. Natuurlijk vieren we dit jaar de tweehonderdste verjaardag van de Franse Revolutie en natuurlijk staat Europaia volgend jaar (vreemd genoeg) in het teken van Japan, het land waar auteur Yukio Mishima vandaan komt. Maar met evenveel reden kan gezegd worden dat de opvoering van BKT past binnen een reeks Sadevoorstellingen die dit jaar op Vlaamse podia zijn vertoond: *Marat/Sade* (NTG) en *De Zwarte Legende* (Grand Theatre Groningen-F'Act). We geven het dan ook maar beter meteen toe. De perverse markies laat ons, zelfs tot in de huidige eeuw toe, niet onberoerd. Grote namen die in Frankrijk de *bon ton* dicteerden, bewijzen zulks: André Breton, Maurice Heine, Gilbert Lely als gangmakers van een peleton surrealisten; Michel Foucault, Jacques Lacan... allemaal hebben ze hun zeg gedaan over de monsterlijke markies.

Ook Mishima (1925-1975) heeft het over de markies gehad, of beter, over zijn vrouw. Vijf jaar voor hij

seppuku pleegde, verscheen *Sado Kôshaku Fujin* (*Madame de Sade*). In deze periode was Mishima geobsedeerd door fysieke training, die zijn lichaam moest ontwikkelen in harmonie met zijn geest. Misschien kan hierdoor zijn interesse voor het zinnelijke, belichaamd door de Sade, verklaard worden. Uit de tekst blijkt dat hij zich sterk in de materie verdiept heeft. Biografische feiten als de Sades incognito reis in Italië (1775-6) of zijn poging een paar dames te verleiden door ze afrodisiacsnoepjes te trakteren, hebben informatieve waarde om de markiesfiguur te plaatsen.

Zijn kennis over de Europese literatuur reikt echter verder dan de Sade. Mishima maakte er geen geheim van dat hij schrijvers die hij bewonderde, imiteerde. Voor *Madame de Sade*, waar het classicisme van zijn later werk een hoogtepunt bereikte, was dat Racine. De invloed is duidelijk: één enkele setting, gebruik van de tirade, beperkt aantal personages, afwezigheid van uitgesproken actie op de scène.

Regisseur Michel van Dousselaere, overgewaaid uit De Voorziening, heeft aan Mishima's tekst niet veel veranderd. Uitgangspunt blijft dat de opvattingen van *Madame de Sade* en haar moeder onverengbaar zijn, zowel vóór als na de Franse Revolutie, ook al zijn de machtsconstellaties dan totaal omgekeerd. Alleen zijn een paar filosofische uitspraken toegevoegd. Deze hooggeleerde bewoordingen laten van meet af aan de mogelijkheid open voor een andere interne code dan de degene die overheersend aanwezig is. Een botsing van codes, dat leidt tot ironie, natuurlijk. Het is bijvoorbeeld ontluisterend dat opeenvolgende tirades over de afwijkende seksuele gedragingen van de Sade plots onderbroken worden door een uitspraak over de rationalistisch gegronde Kantiaanse huwelijksmoraal. Opvallend is dat deze filosofische interventies door de meid worden gerealiseerd. Hier is iets aan de hand, want meiden, die horen dom te zijn.

De interne code, die vanaf het